

Volume II (2016)

B. STRAUSS, *Tarihe Yön Veren Büyük Komutanlar: İskender, Hannibal ve Sezar'ın Liderlik Dehası*. İstanbul 2013. Say Yayınları, 384 sayfa (3 harita ile). Çev. Ü. H. Yolsal. ISBN: 97860502030703

Mert Atalay AVCI

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz 'açık erişimli' bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımı, eleştiri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımı, eleştiri ve çeviriler derginin web sitesinde (www.libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume II: Ocak-Aralık 2016) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni M. A. Avcı, *Tarihe Yön Veren Büyük Komutanlar: İskender, Hannibal ve Sezar'ın Liderlik Dehası*. Yazar: B. Strauss, Çeviren: Ü. H. Yolsal. *Libri* II (2016) 541-546. DOI: 10.20480/lbr.2016052

Geliş Tarihi: 10.12.2016 | Kabul Tarihi: 28.12.2016 | Elektronik Yayın Tarihi: 31.12.2016

URL: <http://dx.doi.org/10.20480/lbr.2016052>

Editörya Phaselis Project
www.phaselis.org

**B. STRAUSS, *Tarihe Yön Veren Büyük Komutanlar: İskender, Hannibal ve Sezar'ın Liderlik Dehası*. İstanbul 2013. Say Yayınları, 384 sayfa (3 harita ile).
Çev. Ü. H. Yolsal. ISBN: 97860502030703**

Mert Atalay AVCI*

Barry Strauss tarafından 2012 yılında *Masters of Command: Alexander, Hannibal, Caesar and the Genius of Leadership* (Tarihe Yön Veren Büyük Komutanlar: İskender, Hannibal ve Sezar'ın Liderlik Dehası) adıyla İngilizce olarak yayımlanan çalışma 2013 yılında Ümit Hüsrev Yolsal tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. İlk olarak *Yazarın Notu* (9-10) kısmının ardından *Zaman Dizini* (11-16) kısmında MÖ V. yüzyıldan I. yüzyıla kadarki önemli olayların kronolojik bir sıralaması verilmektedir. Bunun dışında *Önemli Adlar Sözlüğü* (17-21) adlı kısımda kitapta bahsi geçen komutanların döneminde yaşamış önemli kişiler kısa bilgilerle tanıtılmaktadır. *Haritalar* (22-28) kısmında ise İskender ve Hannibal'ın sefer güzergâhı, Caesar'ın ise iç savaş sırasında izlemiş olduğu güzergâh üç farklı harita ile okuyucuya sunulmaktadır.

Birinci başlık *Başarılı Komutanların On Niteliği* (29-53) başlığını taşımakta olup bu başlık altında Büyük İskender'in Granikos çarpışması, Hannibal'ın Cannae Savaşı ve Caesar'ın Dyrrachium Seferi'nden kısaca bahsedilerek başlanılmaktadır. Her birinin büyük başarılarına imza attığı ancak İskender ve Caesar'ın boşa giden zaferler kazandığını, Hannibal'ın ise kaybettiğini kaydeden yazar "*Bu kitabı bunun nedenini açıklamak için yazdım*" ibaresini kullanarak eserin yazılış amacını açıklamaktadır. Bu başlığın birinci alt başlığı *Başarının On Anahtarı* (34-46) olarak isimlendirilmektedir. Burada İskender, Hannibal ve Caesar'ın tarihe kaydettiği başarılar yazarın görüşü doğrultusunda on niteliğe dayandırılmaktadır. Bu nitelikler yan başlıklar halinde sunulmaktadır; *Tutku* (35-36), *Yargı Gücü* (36-37), *Liderlik* (37-39), *Cesaret* (39-40), *Kıvraklık* (40-41), *Altyapı* (41-42), *Strateji* (42-43), *Terör* (43-44), *Markalaşma* (44-45) ve *İlahi Takdir* (45-46) olarak sıralanmaktadır. Bu başlığın ikinci alt başlığı *Savaşın Beş Safhası* (46-49) başlığını taşımakta olup, savaşların saldırı, çarpışma, sonuç şeklinde ele alınmaması gerektiğini aksine savaşın beş safhası olduğunu belirtmekte ve kitabın diğer başlıklarının bu safhalara açıklama getirecek şekilde paralel gittiğini söylemektedir. Üçüncü alt başlık *Büyüklik Alışılmış Bir Şey Değildir* (49-53) ismini taşımaktadır. Burada İskender, Hannibal ve Caesar'ın modern literatürdeki yerlerine değinilerek insanlar için bu komutanların farklı düşünceler uyandırdığı belirtilmektedir. Ayrıca göze almış oldukları tehlikeler vurgulanarak cesaretleri gözler önüne serilmektedir.

İkinci başlık, *Hücum* (54-114) başlığını taşımakta olup, savaşların nasıl cereyan ettiğini, bu doğrultuda izlenen siyasi stratejileri ve düşmanlarla ilk savaşların analizini içermektedir. Bu başlık kendi içerisinde beş alt başlığa ayrılmaktadır. Başlığın birinci alt başlığı *Niçin Savaş* (56-66) olarak isimlendirilmekte ve üç yan başlık altında incelenmektedir. İlk yan başlık *İskender: Baba Gibi*,

* Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Antalya. mertaa3@hotmail.com

Oğul Gibi'de (56-57) II. Philippos'un idareyi ele alarak Makedon hâkimiyet sahasını genişletmesi, hazineyi ordu için harcaması ve suikast sonucu öldürülmesiyle İskender'in Doğu Seferi'ni devralmasını konu alır. İkinci yan başlık *Hannibal: Aile İş*i (58-62) olarak isimlendirilir ve Hannibal'ın ailesi tanıtılarak başlanan bu bölümde Hamilkar Barka'nın I. Pön Savaşı'ndaki başarısına yer verilmektedir. Hannibal hakkındaki kaynakların Roma ve Hellen kaynakları olduğunu belirten yazar bu antik kaynaklar doğrultusunda Hannibal'ın Roma ile savaşması için babası tarafından yetiştirildiği belirtilmekte ve İber Yarımadası'ndaki Saguntum'un zaptıyla Roma ile gerilen ilişkiler kısaca ele alınmaktadır. Üçüncü yan başlık *Sezar: Barışa Şans Yok* (62-66) olarak isimlendirilmekte ve Caesar'ın İskender ve Hannibal gibi askeri bir aileden gelmediği, kendisini savaş meydanlarında geliştirdiği kaydedilir. İkinci alt başlık *Askeri Stratejiler* (66-80) olarak isimlendirilmekte ve dört yan başlıktan oluşmaktadır. İlk yan başlık *İskender: Bir Savaş Arıyor*'da (68-71) hem Makedon ordusu ile Pers ordusu arasında bir karşılaştırma yapılmakta hem de İskender ve III. Dareios arasındaki kıyaslamalara yer verilmektedir. İkinci yan başlık *Hannibal: Güç ve Hile*'de (72-77) Kartaca ordusu ve Roma ordusu hakkında bilgiler verilerek, Hannibal'ın Roma'ya karşı izlediği siyaset üzerinde durulur. Üçüncü yan başlık *Sezar: Öldürücü Hız* (77-79) olarak isimlendirilmekte ve Galya'nın fethi sırasında Caesar'ın askerleri ile arasındaki bağa değinilerek rakibi Pompeius ile karşılaştırmalarına yer verilmektedir. Dördüncü yan başlık *Zor ve Kolay Hedefler* (79-80) ismini taşımakta olup İskender, Hannibal ve Caesar arasında karşılaştırmalar yapılarak izlemiş oldukları hedefler analiz edilmektedir. Üçüncü alt başlık *Siyasi Stratejiler* (80-90) üç yan başlık altında incelenmekte ve ilk yan başlık *İskender: Siyasetçi ve General* (80-84) ismini taşımaktadır. Burada İskender'in Hellas ve Küçük Asya'daki Hellen kentlerinin desteğini sağlamak için uygulamış olduğu politikalar üzerinde durulmuştur. İkinci yan başlık *Hannibal: Diplomat*'ta (84-86) Hannibal'ın İtalya Yarımadası'nda asker ihtiyacını karşılayabilmesi için yerli Kelt kabileler ve Kartaca Senatosu ile ilişkilerine yer verilmektedir. Üçüncü yan başlık *Sezar: Şok ve Dehşet Komutanı*'nda (87-90) Caesar'ın Pompeius'a karşı İtalya'da Rubicon'u geçerek izlemiş olduğu siyasete yer verilmektedir. Dördüncü alt başlık *İlk Üç Zafer* (90-112) üç yan başlık içerisinde incelenmektedir. İlk yan başlık *İskender: Hızlı Bir İlk Zafer*'de (91-98) Granikos Çarpışması'na giden süreçte Zeleia'da toplanan Pers Konseyine ve bu konseyde bulunan Memnon'un görüşleri paylaşarak, çarpışmanın sonuçlarına ve İskender'in bu zafer üzerine izlemiş olduğu siyasete değinilmektedir. İkinci yan başlık *Hannibal: Bir Zafer ve Otuz Yedi Fil* (98-106) olarak isimlendirilmekte ve zorlu Alp yürüyüşü neticesinde İtalya'ya varan Hannibal'ın yerli Kelt kabilelerle insan gücünü karşılamasını ve Trebia Savaşı neticesinde Roma'yı mağlup ederek Roma hegemonyasını bozmaya çalışmasını içermektedir. Üçüncü yan başlık *Sezar: Terörün Gözü Pekliği ve Hoşgörünün Sızısı*'nda (106-112) İtalya Yarımadası'nda Caesar'ın Pompeius ve taraftarlarına karşı izlediği politika ve savaş stratejisi konu edinilmektedir. Beşinci alt başlık *Kararın Özü* (112-114) olarak isimlendirilmekte ve zafer kazanmayı amaçlayan bahsi geçen komutanların faaliyetlerinin analizleri ve kıyaslamaları yapılmaktadır.

Üçüncü başlık, *Direnış*'te (115-166) İskender, Hannibal ve Caesar'ın düşmanlarına ezici mağlubiyetlerini yaşatana kadar ki çarpışmalarını konu almaktadır. Bu başlık kendi içerisinde dört alt başlığa ayrılmaktadır. Birinci alt başlığı *İskender* (118-135) üç yan başlık altında incelenmekte olup birinci yan başlık *Ağaç Duvarlar: Perslerin İlk Karşı Saldırısı* (119-124) İskender'in Batı Anadolu kıyılarının fethini inceleyerek, Memnon'un zamansız ölümüyle İskender'in rahat bir nefes almasını konu almaktadır. İkinci yan başlık *İssos Savaşı: Perslerin İkinci Karşı Saldırısı* (124-131) İssos Savaşı'nın gelişimi ve savaş sırasında yaşananlar okuyucuyla paylaşarak kazanmış olduğu za-

fer işlenmektedir. Üçüncü yan başlık *Duvarlar ve Sözcükler: Perslerin Üçüncü Karşı Saldırısı* (131-135) İskender'in Pers donanmasını etkisizleştirmek için liman kentlerini fethetme politikası doğrultusunda Tyros Şehri'nin kuşatılmasını ve Kral Dareios'un savaşı Yunanistan'a kaydırmaya çalışmasını konu edinmektedir. İkinci alt başlık *Hannibal* (136-146) üç yan başlık altında incelenmekte olup ilk yan başlık *Bir Geçiş, Bir Tuzak ve Kat Edilmemiş Yol*'da (136-140) Hannibal'ın uzun Alp yürüyüşü neticesinde askerlerinin durumu hakkında bilgiler verilerek, Trasimenus Savaşı'nın gelişimi ve sonuçlarına değinilmektedir. İkinci yan başlık *Oyalayıcı Fabius*'da (140-143) Hannibal'a karşı Roma Senatosu tarafından Quintus Fabius Maximus'un diktatör seçilmesiyle Hannibal'a karşı izlenen yıldırma politikası nakledilmektedir. Üçüncü yan başlık *İspanya: Roma'nın Karşı Saldırısı*'nda (143-146) Roma'nın Hannibal'ı takviye güçlerden mahrum bırakmak ve savaşı İspanya'ya kaydırmak amacıyla yapmış oldukları karşı saldırıyı konu alan yazar, Hannibal'ın yetersiz astlara sahip olduğunu belirtmektedir. Üçüncü alt başlık *Sezar* (146-163) üç yan başlık içerisinde işlenmekte olup birinci yan başlık *İtalya'nın Dunkerque'ü* (146-149) olarak isimlendirilmekte ve Caesar'ın İtalya'yı fethetmesi, ancak Pompeius'u yakalayamaması ve Caesar'a karşı destek toplamak için Yunanistan'a geçişi üzerine durulur. İkinci yan başlık *Batıdaki Gök Gürlemesi*'nde (149-154) iç savaş sırasında Caesar'ın Pompeius'u etkisizleştirmek amacıyla İspanya'yı fethetmesi, ancak Kuzey Afrika'da astlarının yetersizliği nedeniyle Kuzey Afrika'yı kaybetmesini bu doğrultuda Caesar'ın kendi ordusunda çıkan isyanları bastırmasını incelemektedir. Üçüncü yan başlık *Bana Julius Sezar'ın Başını Getirin*'de (154-159) Pompeius'u daha fazla güçlenmeden yenmeyi amaçlayan Caesar'ın Yunanistan'a geçerek Dyrrachium Seferi'ne kadar ki süreci konu alır. Dördüncü yan başlık *Pompeius'un Oyunu* (159-163) Dyrrachium Seferi sırasında yaşanan karşılıklı yıpratma savaşı konu edilerek bu yıpratma savaşında başarı sağlayan Pompeius'un bu konudaki yeteneği vurgulanmaktadır. Dördüncü alt başlık *Kararın Özü* (163-166) olarak isimlendirilmektedir. Bu alt başlıkta İskender'in Tyros Kuşatması, Hannibal'ın Trebia Savaşı ve Caesar'ın Dyrrachium Seferi'nin analizleri ve birbirleri ile kıyaslamalarına yer verilmektedir.

Dördüncü başlık, *Savaş* (167-215) olarak isimlendirilmekte ve İskender, Hannibal ve Caesar'ın düşmanlarına ezici bir güçle yendikleri savaşları konu almaktadır. Bölüm dört alt başlık halinde incelenmekte olup, birinci alt başlık *Gaugamela* (169-183) üç yan başlık içerisinde sunulmaktadır. Birinci yan başlık *Tutulma*'da (169-174) Kral Dareios'un ordusu ve izleyeceği strateji hakkında bilgi verilerek, MÖ 1 Ekim 331'de İskender ile karşı karşıya gelmelerini konu alır. İkinci yan başlık *İğneyle Savunma*'da (175-178) İskender'in Gaugamela'da Dareios'a karşı izleyeceği strateji ve önsezisi üzerinde durulmaktadır. Üçüncü yan başlık *Kartal Pençeleri*'nde (178-183) Gaugamela'da karşı karşıya gelen iki ordunun savaş sırasında yaşananlar betimlenerek okuyucuya nakledilmiş ve savaşı kazanan İskender'in Dareios'un peşine düşüşünü konu edinmiştir. İkinci alt başlık *Cannae*'da (183-195) üç yan başlık içerisinde açıklanmaktadır. İlk yan başlık *En Büyük Kara Savaşı* (183-190) insanlık tarihinin en büyük savaşları içerisinde görülen Cannae Savaşı, Fabius'un yıpratma politikasından hoşnut olmayan iki konsül Paullus ve Varro'nun komutayı ele almasıyla gerçekleştiği belirtilmektedir. Cannae hakkında coğrafi bilgiler sunularak Romalıların savaşı kendilerine uygun arazide gerçekleştirmek istemelerine ve Hannibal'ın savaş sırasında uyguladığı strateji ve ordusundaki astlarının görev dağılımına yer verilmektedir. İkinci yan başlık *Kanlı Sabah* (190-192) Hannibal'ın stratejisi doğrultusunda gerçekleşen savaşta betimlemelere ve süvari savaşlarına yer verilerek Roma ordusunun adım adım tuzağa çekilişi anlatılmaktadır. Üçüncü yan başlık *Kanlı Senfoni*'de (192-195) tuzağa çekilen Roma askerlerinin çevreninle kaybetmeleri sonucu Roma'nın şimdiye kadar en büyük yenilgisiyle sonuçlanan savaşta Hannibal'ın liderlik ye-

teneği üzerine durulmaktadır. Üçüncü alt olan başlık *Pharsalos* (195-209) üç yan başlık halinde sunulmuştur. Birinci yan başlık *Karar Günleri'*de (195-201) Dyrrachium'dan mağlubiyetle ayrılan Caesar'ın ordusunu Gomphi'ye çekerek yağma yoluyla ihtiyaçlarını gidermesini, Pompeius'un ise Senato ve astları tarafından bir meydan savaşına ikna edilmesini anlatmaktadır. İkinci yan başlık *Liderlerin Bunalımı'*nda (201-207) cereyan eden Pharsalos Savaşı'nda Caesar ve Pompeius'un ordusu ve stratejileri hakkında bilgiler verilerek Caesar'ın iyi eğitilmiş ve disiplinli ordusuyla Pompeius'u bertaraf etmesini ve kampına kaçırmamasını konu almaktadır. Üçüncü yan başlık *Kaçış'ta* (208-209) Pompeius'un doğudaki müttefiklerine kaçıışı ve Caesar'a karşı savaşı sürdürme isteği üzerinde durulur. Dördüncü alt başlık *Kararın Özü'*nde (209-215) Gaugamela, Cannae ve Pharsalos savaşlarında rakiplerin yıpratma savaşından vazgeçip meydan savaşına gitmelerinin ölümcül bir hata olduğu üzerine değerlendirme yapılarak, İskender, Hannibal ve Caesar'ın karşılaştıkları zorluklar kıyaslamalarla sunulmaktadır.

Beşinci başlık *Sonunu Getirmek* (216-277) adını taşımakta olup, beş alt başlık içerisinde açıklanmaktadır. Başlığın birinci alt başlığı *İskender'*de (218-238), İskender'in Doğu eyaletlerine kaçan Dareios'u yakalamaya çalışmasından Hindistan Seferi'ne kadar ki zamanı dört yan başlık halinde incelenmektedir. Birinci yan başlık *Hesaplaşma: Darius'un İntikamı'*nda (219-225) İskender'in Pers başkentleri Susa ve Persepolis'i ele geçişi ve Dareios'un kendi satraplarınca ihanete uğrayarak öldürülmesi; Yunanistan'ın isyan girişimi nedeniyle İskender'in Antipatros'a para göndermesi ve isyanın bastırılması ayrıca yeni Pers kralı ilan edilen Bessos'un peşine düşüşü konu edinmektedir. İkinci yan başlık *Evin Kan ve Demirle Temizlenmesi'*nde (225-229) İskender'in doğu geleneklerini benimsemesi ve paranoyak bir hal alması nakledilmektedir. Üçüncü yan başlık *Kan ve Kar'*da (229-231) Bessos'un takipçileri tarafından İskender'e teslimi üzerinde durularak, Sogd soylularından Spitamenes ile mücadelesi aktarılır. Dördüncü yan başlık *Muson ve İsyan'*da (231-238) Hindistan Seferi'nde Hydaspes Savaşı'yla İskender'in Kral Porus'u yenmesi ve ordunun artık daha fazla savaşmak istememesi neticesinde İskender'in Babil'e dönüşü ele alınmaktadır. İkinci alt başlık *Hannibal'*de (238-251), Hannibal'ın Cannae Savaşı'ndan sonra Roma'ya karşı izlediği politika dört yan başlık halinde açıklanmaktadır. İlk yan başlık *Mago'nun Yüzükleri'*nde (239-245) Cannae Savaşı neticesinde Roma'yı masaya oturtamayan Hannibal'ın destek kuvvet arayışına yönelmesi, İtalya'dan çıkmayı ve Roma'nın İspanya'ya saldırmasıyla Hannibal'ı şaşırtması ardından son çare olarak İspanya'daki kardeşi Hasdrubal'i çağırması ancak Hasdrubal'in Metaurus Savaşı'yla yenilmesi sürecini ele almaktadır. İkinci yan başlık *Yanlış Giden Neydi?* (245-248) adını taşımakta ve Hannibal'ın ısrarla Roma'yı masaya oturtmaya çalışması konu edilmektedir. Üçüncü yan başlık *Saldırsaydı Ne Olurdu?* (248-251) olarak isimlendirilmekte ve Roma'ya saldırmayan Hannibal'ın değerlendirmesi yapılarak düşmanlarının kentlerini kuşatmayı tasvip etmemesi bunun yerine karşılıklı savaşma sonucunda anlaşma niyetinde olduğu ve ordusunun yapısının kuşatma için değil meydan savaşı için uygun olduğu belirtilmektedir. Üçüncü alt başlık *Savaşın Kuralları'*nda (251-254) Hannibal'ın Cannae Savaşı dâhil kurnazlık ve hilekârlıklarla Roma'yı sürekli yenmesi ancak Cannae'den sonra bu yollara başvurmaması eleştirilmekte ve Kartaca'nın takviye güç olarak yolladığı asker miktarı az olduğu için bunun bir hata olduğu vurgulanmaktadır. Dördüncü alt başlık *Sezar* (254-272) dört yan başlık içerisinde incelenmekte olup ilk yan başlık *Kopan Bir Baş'ta* (254-258) Pompeius'un müttefik bulmak amacıyla Mısır'a gitmesi, ancak Mısır'da öldürülmesi ve artık senatoyla Caesar'ın karşı karşıya geldiği vurgulanmaktadır. İkinci yan başlık *Askerler ve Para'*da (258-261) Caesar'ın Mısır'daki iç karışıklıkta Kleopatra'nın tarafını tutması nedeniyle cereyan eden olaylar ve Pontus ile yaşanan Zela Savaşı'na yer verilmektedir. Üçüncü

yan başlık *Başkomutanım'da* (261-267) Caesar'ın Roma askerleri arasındaki yeri ve Kuzey Afrika'nın fethine vurgu yapılmaktadır. Dördüncü yan başlık *Beni Bu Küçük Çocukların Eline Bırakırsanız Utanmayacak mısınız?* (267-272) olarak isimlendirilmekte ve Roma'daki iç huzursuzluklara el atan Caesar'ın İspanya Seferi'ne değinilmektedir. Beşinci alt başlık *Kararın Özü'nde* (272-277) İskender, Hannibal ve Caesar'ın karşılaştıkları zorluklar belirtilerek en büyük ihtiyaçlarının insan gücü olduğu vurgulanmaktadır.

Altıncı başlık *Ne Zaman Duracağını Bilmek* (278-328) olarak adlandırılmakta ve durmak bilmeyen komutanların yaşamlarının sonlarında izlemiş oldukları politikalara değinilmekle birlikte ölümlerine kadar ki süreci konu almaktadır. Bu başlık dört alt başlıktan oluşmakta olup ilk alt başlık olan *İskender* (283-297) dört yan başlık içerisinde açıklanmaktadır. İlk yan başlık *Bir İmparatorluğu Kötü Yönetmek'te* (283-290) İskender'in bir fatih olarak başarılar elde ettiği ancak yönetimde aynı başarıyı sergileyemediği ve emrinde bulunan ordunun karmaşık olmasından söz edilmektedir. İkinci yan başlık *Fethedilecek Yeni Dünyalar'da* (290-292) yeni fetihler için zemin hazırlamak isteyen İskender'in donanmanın gücünü anlamasıyla deniz gücüne yatırım yapması ve Arabistan'ı fethetmeye çalışması konu edilmektedir. Üçüncü yan başlık *Büyük Boynuz Kırıldı'da* (292-294) İskender'in yakın arkadaşı Hephaestion'un ateşlenip ölmesiyle yasa boğulan İskender'in de kısa bir zaman sonra hastalanıp yatağa düşmesi konu alınmaktadır. Dördüncü yan başlık *Bir İmparatorluğu Parçalamak'da* (294-297) ise İskender'in ölümüyle birlikte emrindeki komutanların imparatorluğun parçalanmasına önyak olduklarına yer verilerek, kurulan devletler hakkında bilgiler verilmektedir. İkinci alt başlık *Hannibal'de* (297-313) İtalya'dan ayrılan Hannibal'ın Kartaca'ya geçerek devletini Roma'ya karşı savunması ve devlet adamlığına bürünmesi ile Kartaca'yı kalkındırması ve akabinde Romalıların Hannibal'ı alıkoymaya çalışması konu edilerek üç yan başlık halinde açıklanmaktadır. Birinci yan başlık *Hannibal'ın Rakibi: Scipio'da* (297-302), Zama Savaşı'na giden Scipio'nun karşılaştığı zorluklar ve Senato ile arasındaki ilişkiye yer verilmektedir. İkinci yan başlık *Son Savaş: Zama'da* (302-311), savaşın gelişimine ve sonuçları itibarıyla vergiye bağlanan Kartaca ve Hannibal'ın durumuna değinilmektedir. Üçüncü yan başlık *Kış Aslanı'nda* (311-313), Hannibal'ın üstün bir düzeyde devlet adamlığı sergilemesi ve Kartaca'nın kalkınmaya başlamasıyla Roma'nın Hannibal'ın iadesini istemesini konu alarak Hannibal'ın maceralarına yer verilmektedir. Üçüncü alt başlık *Sezar'da* (314-325), Roma'da kendisini hayat boyu diktatör ilan ettirerek senato tarafından suikasta uğrayacak Caesar'ın hikâyesi üç yan başlık içerisinde sunulmakta olup birinci yan başlık *Kral Olamayacak Adam'da* (314-319) kendisini yaşam boyu diktatör ilan ettiren Caesar'ın Roma'da yapmış olduğu reformlar üzerinde durularak yeni bir sefere çıkmaya çalışması belirtilmektedir. İkinci yan başlık *Mart Ovası'nda* (319-322) senato binasında senatörlerce suikasta uğrayan Caesar'ın, bir diğer yaşam boyu diktatör olan Sulla ile kıyaslaması yapılmaktadır. Üçüncü yan başlık *Sezar Olacak Adamlar'da* (322-325) Octavianus ve Marcus Antonius arasındaki savaşa yer verilerek Actium Savaşı neticesinde Roma'da tek isim olan Octavianus'a yer verilmektedir. Dördüncü alt başlık *Kararın Özü'nde* (325-328) İskender, Hannibal ve Caesar hakkında değerlendirmeler yapılmakta ve okuyucuyla avantaj ve dezavantajları vurgulanmaktadır.

Son kısım *Sonuç* (329-350) olarak isimlendirilmekte ve dört başlık içerisinde, her komutana birer başlık ayrılmakta ve son alt başlıkta hangi komutanın nitelik olarak daha adil olduğu üzerinde durulmaktadır. Kitap, *Teşekkürler* (351-352) yazısının ardından, *Kaynaklar* (353-364), *Notlar* (365-374) ve *Dizin* (375-381) kısımlarıyla son bulmaktadır.

Sonuç olarak yazar, antikçağın en önemli komutanları arasında gösterilebilecek şahsiyetleri

oldukça etraflı bir şekilde okuyucuya sunmaktadır. Komutanların hırsları ve zafer kazanma istekleri doğrultusunda gerçekleştirmiş oldukları savaşların yıkıcılığını ön plana çıkarılmıştır. Yazar, hırsları doğrultusunda binlerce insanın ölecek olmasını düşünmediklerini aktardığı bahsi geçen komutanların var olmaları için sürekli bir savaş halinde olduklarını belirterek, bu isteğin doğalarında olduğunu savunmaktadır. Yine de insanların fatihlere hayran olduğunu belirtmektedir.